

Популяризація ідеї охорони біорізноманіття через відзначення днів тварин

Сергій Харчук

*Українське теріологічне товариство НАН України (Київ, Україна)
e-mail: sergubf@gmail.com*

KHARCHUK, S. Promotion of the idea of biodiversity protection through the celebration of animal days. — Humanity has a huge, mostly negative impact on nature. On the other hand, nature protection measures are being taken also. In recent years, public involvement in nature protection has become increasingly important. Celebrating animal days is aimed at just that. Animal Days have an educational purpose, they acquaint people with the life of certain animals and inform them about the importance of animal protection. The list of 48 dates given below, mostly dedicated to specific animals and a few more general dates.

Вступ

У природі види тісно взаємопов'язані. Існування одних живих організмів залежить від інших. Однак у наш час масштабний вплив на природні процеси має людство. Людина переважно негативно впливає на середовища проживання всіх організмів. Для стримування й задля припинення таких впливів здійснюються й природоохоронні заходи на трьох рівнях: індивідуальному, організаційному й державному (Eccleston & March 2011).

Останніми роками набуває все більшої важливості залучення до екологічних рухів громадськості шляхом екологічної освіти, підвищення обізнаності й активності. Відзначення днів тварин є одним із прикладів такої діяльності. Використовувати дні тварин для інтерактивної взаємодії з громадськістю можуть й зоологічні й природничі музеї, на додаток до іншої їх діяльності — укладання списків найцікавіших об'єктів експозиції, переліків червонокнижних видів країни або регіону, огляди видів-символів (Харчук 2019).

Огляд подій (поквартально)

У поданих таблицях (табл. 1–4) узагальнено відомості про дні ссавців, як окремих видів, так і груп. Ці дні відзначаються щорічно з метою захисту тварин і середовищ їхнього проживання, а також для ширшого інформування громадськості щодо потреб охорони тварин. Додатково в таблицях вміщено 5 більш загальних дат, як от Всесвітній день дикої природи та ін.

Таблиця 1. Перелік днів тварин і знакових природоохоронних дат. I квартал

Дата	Міжнародні дні тварин і пояснення щодо відзначення
31 січня	Міжнародний день зебри щороку відзначається з метою усвідомлення необхідності захисту цих дуже знакових трав'яїдних тварин Африки ¹
14 лютого	Всесвітній день бонобо започаткований природоохоронцями Проєкту Бонобо для сприяння поінформованості про загрожені види ²
15 лютого	Всесвітній день бегемота ³
15 лютого	Всесвітній день китів присвячено підвищенню обізнаності про цих істот. Щорічне свято засновано 1980 р. в Мауї, на Гавайях на вшанування горбатих китів, що пропливають біля берега; головна реклама фестивалю китів Мауї ⁴
III субота лютого	Всесвітній день панголінів . Чисельність цих тварин стрімко зменшується через знищення їх людьми в Китаї та В'єтнамі, де вважають м'ясо панголінів делікатесом ⁵
27 лютого	Міжнародний день білого ведмеда відзначається щороку щоби підвищити обізнаність про стан збереження білого ведмеда. Започаткований неприбутковою організацією «Polar Bears International» ⁶
3 березня	Всесвітній день дикої природи започатковано для підвищення обізнаності про дику фауну та флору світу ⁷
22 березня	Міжнародний день тюленів проводиться щорічно для підвищення обізнаності щодо проблеми незаконного полювання на тюленів. Однією з перших організацій, заснованих для припинення комерційного полювання на тюленів, був Канадський міжнародний фонд захисту тварин (IFAW) ⁸
23 березня	Всесвітній день ведмеда ⁹ — свято, присвячене захисту ведмедів у всьому світі, незалежно від виду та природного середовища існування.
26 березня	Година Землі — 20:30 (за місцевим часом). Рух, організований Всесвітнім фондом дикої природи (WWF). Розпочатий у Сідней 2007 р., є одним із наймасовіших екологічних рухів, оскільки виходить далеко за рамки символічного вимкнення світла і є каталізатором позитивного впливу на довкілля ¹⁰
Ост. середа березня	День вдячності ламантинам зосереджує увагу всього світу на трав'яїдних тваринах, у яких немає природних ворогів, але яким загрожують човни, забруднення та інші впливи з боку людей ¹¹

¹ <https://www.latestly.com/social-viral/international-zebra-day-2020-fun-and-interesting-facts-about-the-black-and-white-striped-animal-1502003.html>

² <https://bonoboproject.org/save-the-bonobo/world-bonobo-day/>

³ <https://nationaldaycalendar.com/world-hippo-day-february-15/>

⁴ <https://www.daysoftheyear.com/days/world-whale-day/>

⁵ <https://www.pangolins.org/>

⁶ <https://www.cbc.ca/strombo/news/bundle-up-its-international-polar-bear-day.html>

⁷ <https://www.wildlifeday.org/>

⁸ <https://worldwidetrustfoundation.org/EventDetails.php?EventID=59e1df29f38d1>

⁹ <https://www.worldbearday.info/>

¹⁰ <https://www.earthhour.org/our-mission>

¹¹ <https://nationaldaycalendar.com/manatee-appreciation-day-last-wednesday-in-march/>

Таблиця 2. Перелік днів тварин і знакових природоохоронних дат. II квартал

Дата	Міжнародні дні тварин і пояснення щодо відзначення
3 квітня	Всесвітній день водних тварин започатковано 2020 р. й присвячений рибам, земноводним, морським ссавцям, морським птахам, ракоподібним, коралам та іншим істотам, які відіграють важливу роль у житті суспільства й екосистем ^{1 2}
7 квітня	Міжнародний день бобра відзначається в день народження Дороти Річардс (1894–1985), яка вивчала цих тварин протягом 50 років. Започаткований 2009 р. освітньою некомерційною організацією Beavers: Wetlands & Wildlife ³
16 квітня	День порятунку слонів заснований Фондом реінтродукції слонів. Метою є підвищити обізнаність про небезпеки, з якими стикаються слони у світі ⁴
17 квітня	День вдячності рукокрилим започаткований Міжнародною організацією з охорони рукокрилих, заснованої 1982 р. групою вчених, стурбованих становищем рукокрилих; рукокрилі важливі для підтримки рівноваги в природі ⁵
27 квітня	Всесвітній день тапіра був заснований з метою захисту всіх представників цього роду від вимирання. Тапіри населяють ліси або джунглі, що робить їх особливо вразливими до вирубки лісів ⁶
8 травня	Всесвітній день віслюків ⁷
III п'ятниця травня	День видів, які перебувають під загрозою вимирання , має на меті донести загалу важливість збереження біологічного різноманіття в природі, фокусуєчись на тих видах, яким необхідна нагальна допомога ⁸
27 травня	Всесвітній день видри заснований Міжнародним фондом виживання видр. Усі 13 видів підродина видрових потребують охорони ⁹
11 червня	Міжнародний день рисі започаткований Всесвітнім фондом дикої природи (WWF) задля поліпшення середовища існування і сприяння співіснуванню цих великих м'ясоїдних і людей ¹⁰
21 червня	Всесвітній день жирафи заснований Фондом збереження жираф. Жирафи перебувають під загрозою зникнення через низку факторів, включно з браконьерством і знищенням їхніх екосистем і середовищ існування ¹¹
22 червня	Всесвітній день верблюда започаткований, щоб поінформувати людей про важливість верблюда як агента продовольчої безпеки у часи зміни клімату ¹²

¹ <https://www.goodwork.ca/ww2/rcen/calendar/files/events.php?id=23923>

² <https://strikingattheroots.wordpress.com/2020/04/01/first-annual-world-aquatic-animal-day-is-april-3/>

³ <https://www.beaversww.org/>

⁴ <https://www.daysoftheyear.com/days/save-the-elephant-day/>

⁵ <https://www.daysoftheyear.com/days/bat-appreciation-day/>

⁶ <https://www.daysoftheyear.com/days/world-tapir-day/>

⁷ <https://www.daysoftheyear.com/days/world-donkey-day/>

⁸ <http://www.endangered.org/campaigns/endangered-species-day/>

⁹ https://www.otter.org/Public/Events_OurCurrentEvent.aspx

¹⁰ https://wwf.panda.org/wwf_offices/ukraine/?348191/International-Lynx-Day-2019

¹¹ <https://www.daysoftheyear.com/days/world-giraffe-day/>

¹² <https://camelconnection.com/world-camel-day-3-camels-myths-busted/>

Таблиця 3. Перелік днів тварин і знакових природоохоронних дат. III квартал

Дата	Міжнародні дні тварин і пояснення щодо відзначення
14 липня	Всесвітній день шимпанзе ¹
14 липня	Всесвітній день кошатки ²
29 липня	Міжнародний день тигра проводиться щорічно для підвищення обізнаності щодо збереження тигра. Започаткований 2010 року на Петербурзькому саміті щодо збереження тигрів ³
4 серпня	Міжнародний день димчастої пантери — це день міжнародної поінформованості про цих тварин. Організаторами є Лорен Емос і Ден Кемп, двоє охоронців хижих тварин із парку диких тварин Howletts у Кенті, які щодня працюють із димчастими пантерами ⁴
8 серпня	Міжнародний день котів відзначається щороку. Започаткований 2002 року Міжнародним фондом захисту тварин ⁵
10 серпня	Всесвітній день лева був заснований компанією Big Cat Rescue. Причина заснування дуже серйозна: чисельність левів різко зменшилася до того, що вид внесений до списку уразливих ⁶
12 серпня	Всесвітній день слонів присвячений збереженню та захисту слонів у світі. Започаткований 2011 року канадськими кінорежисерами Патрісією Сімсом і Майклом Кларком ⁷
13 серпня	Міжнародний день вовка покликаний сприяти обізнаності про важливу роль вовка в екосистемі та сприяти сталому співіснуванню з цим видом ⁸
19 серпня	Всесвітній день орангутангів ⁹
26 серпня	Всесвітній день вовка строкатого ¹⁰
III субота вересня	Міжнародний день панди червоної започаткований 2010 року організацією The Red Panda Network ¹¹
22 вересня	Всесвітній день носорога . У 2010 році було очевидно, що про тяжке становище носорогів не відомо людям. Здебільшого люди не знали, наскільки носороги близькі до повного вимирання. Тому WWF-South Africa оголосила Всесвітній день носорога, намагаючись їх врятувати ¹²
24 вересня	Всесвітній день горили заохочує дізнатися більше про цей вид, що перебуває під загрозою зникнення і вкрай потребує допомоги ¹³

¹ <https://www.worldchimpanzeeday.org/>

² <https://www.worldorcaday.org/>

³ <http://www.thanhniennews.com/education-youth/vietnam-observes-international-tiger-day-19794.html>

⁴ <https://www.daysoftheyear.com/days/international-clouded-leopard-day/>

⁵ <https://www.ibtimes.com/international-cat-day-2014-cat-lovers-worldwide-celebrate-feline-obsession-1653614>

⁶ <https://www.daysoftheyear.com/days/lion-day/>

⁷ <https://worlddelephantday.org/about/elephant-reintroduction-foundation>

⁸ <http://onehealthproductions.com/internationalwolfdays2019>

⁹ <https://redapes.org/august-19th-is-international-orangutan-day/>

¹⁰ <https://www.wildlifearoundtheworld.com/world-painted-dog-day/>

¹¹ <https://nationaldaycalendar.com/international-red-panda-day-third-saturday-in-september/>

¹² <https://www.daysoftheyear.com/days/world-rhino-day/>

¹³ <https://www.wwf.org.uk/get-involved/schools/calendar/world-gorilla-day>

Таблиця 4. Перелік днів тварин і знакових природоохоронних дат. IV квартал

Дата	Міжнародні дні тварин і пояснення щодо відзначення
1 жовтня	Міжнародний день вдячності ракунам був започаткований 2002 року юною дівчиною з Каліфорнії. День спрямований на те, щоб показати, яку важливу роль відіграють ракуни в їхній екосистемі, і як їх невинувато вважать шкідниками ¹
4 жовтня	Всесвітній день тварин спрямований на привернення уваги людства до прав тварин та їхнього добробуту. Він щорічно відзначається 4 жовтня, у день свята Франциска Ассізі, католицького святого, покровителя тварин ²
18 жовтня	Всесвітній день окапі. Окапі — це шанований культурний символ єдиної країни, в якій вона проживає — Демократичної Республіки Конго. Однак її існуванню загрожує сільське господарство, незаконний видобуток золота та браконьєрство, попри захищений статус із 1933 року ³
20 жовтня	Міжнародний день лінивців був започаткований AIUNAU, неприбутковим фондом, присвяченим захисту всіх видів дикої природи. День заснований 2010 року, щоб допомогти людям дізнатися трохи більше про цих істот і не дозволити їм повністю зникнути ⁴
22 жовтня	Міжнародний день вомбата ⁵
23 жовтня	Міжнародний день ірбіса. З метою збереження цього гордого й красивого ссавця, дванадцять країн Азії, де проживає кіт, започаткували цей день ⁶
24 жовтня	День прісноводних дельфінів. Оголошений на «Семінарі з питань створення заповідних територій для прісноводних китоподібних» у Східному Калімантані (Індонезія) в жовтні 2009 року ⁷
24 жовтня	Міжнародний день гібонів ⁸
Остання п'ятниця жовтня	Всесвітній день лемурів відзначається з 2014 року з метою поширити інформацію про їхнє збереження. Приблизно 98% видам лемурів (згідно з МСОП відомо 107 видів Lemuroidea) загрожує зникнення ⁹
29 листопада	Міжнародний день ягуара запроваджено у березні 2018 року, щоб привернути увагу до необхідності збереження природних коридорів і середовищ існування ягуарів ¹⁰
4 грудня	Міжнародний день гепарда започаткований засновницею Фонду збереження гепардів Лорі Маркер ¹¹

¹ <https://www.checkiday.com/22245db5236d30a3cfdc03d20ea5609e/international-raccoon-appreciation-day>

² <https://www.worldanimalday.org.uk/img/resource/Origin%20of%20World%20Animal%20Day.pdf>

³ <https://www.okapiconservation.org/world-okapi-day/>

⁴ <https://nationaldaycalendar.com/international-sloth-day-october-20/>

⁵ <https://metro.co.uk/2016/10/22/international-wombat-day-17-facts-about-wombats-you-probably-never-knew-6207991/>

⁶ <https://www.snowleopard.org/international-snow-leopard-day-hope-and-concern-for-the-cat/>

⁷ <https://iucn-csg.org/24th-october-is-freshwater-dolphin-day-2/>

⁸ <https://www.wildlifealliance.org/international-gibbon-day-2019/>

⁹ <https://www.lemurconservationnetwork.org/world-lemur-day/>

¹⁰ <https://www.internationaljaguarday.org/jaguar/>

¹¹ <https://www.daysoftheyear.com/days/international-cheetah-day/>

Дата	Міжнародні дні тварин і пояснення щодо відзначення
10 грудня	Міжнародний день прав тварин спрямований на пам'ять тварин, що постраждали від людської тиранії, та закликає визнати Загальну декларацію прав тварин. Започаткований 1998 р. асоціацією з прав тварин Uncaged (зі штаб-квартирою в Шеффілді, Англія). 10 грудня спеціально обрано Міжнародним днем прав тварин, оскільки дата збігається з Днем прав людини ¹
14 грудня	День мавпи відзначається щороку. Започаткований 2000 року художниками Кейсі Сурдом і Еріком Міллікінім, коли вони були ще студентами мистецтва в Мічиганському державному університеті ²

Обговорення

Дні тварин створено з метою привернення уваги людства до збереження тваринного світу. У природі все взаємопов'язано: немає жодного зайвого чи непотрібного виду живих організмів. Від агресивної політики окремих людей, які своїми діями чи бездіяльністю завдають шкоди довкіллю, ми втрачаємо первісну природу та видове різноманіття. Звичайно, уряди країн затверджують певні закони щодо збереження природи, але вони не виконуються або виконуються частково. Цих заходів недостатньо.

Людство поставило на межу зникнення багатьох представників флори та фауни, деякі з них неможливо відновити в повному обсязі. Найбільше техногенного впливу людства зазнали великі тварини, зокрема ссавці, оскільки вони для виживання потребують великої території та певних умов. На жаль, значна частина диких тварин використовується людиною для задоволення різноманітних потреб. Створюються мисливські угіддя; представників фауни утримують у неволі в зоопарках, акваріумах, океанаріумах. Негативного впливу природа зазнає через господарську діяльність людини. Масове вирубування лісів, розорювання цілинних ділянок, осушення боліт, будівництво доріг — ці та інші антропогенні процеси сприяли зменшенню та зникненню багатьох представників рослинного і тваринного світу.

Останнім часом природоохоронна діяльність у світі значно покращилася. Заборонено використовувати великих хижих тварин у цирку. Створюються нові заповідники, природні парки, заказники. До Червоної книги вносять нові й нові види. Розробляють плани дій з підтримки або й відновлення їхніх популяцій. З метою відновлення окремих видів тварин здійснюють їх реакліматизація. Кілька останніх років проводиться громадський рух щодо відмови від використання шкіри тварин і плазунів для пошиття одягу та взуття. Модною стала пропаганда відмови від вживання м'яса в їжу.

Такі заходи є позитивними й дієвими, але недостатніми. Потрібні нові законодавчі й громадські ініціативи на міжнародному й місцевому рівнях.

¹ <https://nationaldaycalendar.com/international-animal-rights-day-december-10/>

² <https://www.metrotimes.com/detroit/monkeying-around-with-the-holidays/Content?oid=2177616>

Література

- Харчук, С. 2019. Назви ссавців України на вебсайтах зоологічних і природничих музеїв України. *Природнича музеологія*, **5**: 135–128.
- Eccleston, C. H., F. March. 2011. *Global Environmental Policy: Concepts, Principles, and Practice*. CRC Press, 1–460.

ХАРЧУК, С. Популяризація ідеї охорони біорізноманіття через відзначення днів тварин. — Люди мають величезний, переважно негативний вплив на природу. З іншого боку, вживаються також заходи щодо охорони природи. В останні роки участь громадськості в охороні природи набуває все більшого значення. Святкування днів тварин спрямоване саме на це. Дні тварин мають освітню мету, вони знайомлять людей з життям певних тварин та інформують про важливість захисту тварин. Наведено список із 48 дат, переважно присвячених конкретним тваринам і кілька загальних дат.